

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ NACIONALINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS

2022-07-28 Nr. 4D-2022/1-487
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 gegužės 4 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau vadinama ir – NVSC) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus kreipimąsi, dalį jo persiunčiant nagrinėti Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos (toliau vadinamas ir – Kalėjimų departamentas, KD) (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde rašoma:

2.1. „2022-04-07 skundu kreipiausi į LR sveikatos apsaugos ministeriją dėl Vilniaus pataisos namų kalinimo sąlygų“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „[...] šiuos pažeidimus [dalis nurodytų Pareiškėjo skunde pažeidimų, susijusių su dieninio, naktinio apšvietimo įrenginių, dušo ir tualetų patalpų, 17 kameros lango, gulto būklės] Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamentas atsisakė tirti ir šią dalį persiuntė nagrinėti į Kalėjimų departamentą prie Teisingumo ministerijos neva nagrinėjimui pagal kompetenciją.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes, kokiu pagrindu remiantis NVSC nenagrinėjo Pareiškėjo kreipimosi visa apimtimi.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 10 d. raštu Nr. 4D-2022/1-487/3D-1047 kreipėsi į NVSC prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

NVSC 2022 m. gegužės 26 d. atsakymu Nr. (12 15.1.1 Mr)2-28921 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „NVSC 2022 m. balandžio 7 d. gavo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos persiūtą pareiškėjo 2022 m. balandžio 4 d. skundą dėl galimai netinkamų kalinimo sąlygų Vilniaus pataisos namuose, Rasų g. 8, Vilniuje (toliau – VPN).“

4.2. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nuostatomis, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūra atliekama tik pagal priežiūrą atliekantiems viešojo administravimo subjektams šio įstatymo nustatyta tvarka (t. y. įstatymais, tiesiogiai taikomu Europos Sąjungos teisės aktu, ratifikuota Lietuvos Respublikos

tarptautine sutartimi arba įstatymų įgaliotos valstybės ar savivaldybės institucijos priimtu teisės aktu) suteiktus įgaliojimus. NVSC vykdo laisvės atėmimo vietų valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę, t. y. veiklos atitikties *visuomenės sveikatos saugos norminių teisės aktų* reikalavimams įvertinimą.

Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“ 12 punkte numatyta, kad laisvės atėmimo vietos patalpos ir jose esantys įrenginiai (įranga) turi būti techniškai tvarkingi, įrengti ir prižiūrimi taip, kad juos naudojant būtų išvengta nelaimingų atsitikimų. Tačiau elektros prietaisų, elektros instaliacijos ar statinio konstrukcijų saugos vertinimas yra statinio techninės priežiūros dalis, o ne *visuomenės sveikatos saugos norminių teisės aktų reikalavimų įvertinimas*; visuomenės sveikatos saugos teisės aktai nenustato reikalavimų kaip turi būti įrengti elektros prietaisai, elektros šviestuvai ar užtikrinta elektrosauga, nenumato šviestuvų įrengimo reikalavimų (gaubtų (dangtelių) ant šviestuvų buvimo, šviestuvų pakabinimo ir pan.), taip pat nenustato įrangos, dangų susidėvėjimo leistinių lygių bei kriterijų, kuomet būtina atlikti remontą. NVSC nėra įgaliotas vykdyti statinių techninę priežiūrą, vertinti elektros prietaisų ar konstrukcijų saugą.

Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją.

Įvertinus pareiškėjo skunde keliamus klausimus ir nustačius, kad dalis jų (elektros laidų, lempučių, gulto, patalpų dangų būklė) nepriskirti NVSC kompetencijai bei siekiant, kad atitinkami pareiškėjo skunde nurodyti klausimai būtų išnagrinėti kompetentingo viešojo administravimo subjekto, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi, skundo dalis NVSC Vilniaus departamento 2022 m. balandžio 21 d. raštu Nr. (10-12 4.80)2-22886 (elektroninio dokumento nuorašas pridedamas) buvo persiūsta Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kuris įgaliotas prižiūrėti pavaldžių įstaigų ūkinę ir finansinę veiklą, organizuoti ir vykdyti pavaldžių įstaigų centralizuotą materialinį ir techninį aprūpinimą, organizuoti naujų laisvės atėmimo vietų statybą ir jau veikiančių laisvės atėmimo vietų rekonstrukcijos darbus.“

4.3. „NVSC Vilniaus departamentas 2022 m. balandžio 28 d. VPN atliko operatyviają visuomenės sveikatos saugos kontrolę, kurios metu įvertino pareiškėjo skunde išdėstytas aplinkybes dėl galimai neužtikrinamo asmens privatumo teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų metu, rūkymo vietos įrengimo, oro temperatūros dušuose, gyvenamųjų patalpų vėdinimo, asmens higienos patalpų priežiūros, skalbinių priežiūros, darbuotojų privalomųjų mokymo kursų, dirbtinio apšvietimo patalpose atitiktį Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, Lietuvos higienos normos HN 47:2011 „Asmens sveikatos priežiūros įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai.“ Lietuvos higienos normos HN 47-1:2020 „Asmens sveikatos priežiūros įstaigos: infekcijų kontrolės reikalavimai“ reikalavimams.“

4.4. „Atsakymas pareiškėjui pateiktas NVSC Vilniaus departamento 2022 m. gegužės 12 d. raštu Nr. (10-12 4.80 Mr)2-26717 (elektroninio dokumento nuorašas pridedamas).“

Prie rašto pridėta: Pareiškėjo 2022-04-04 skundas Sveikatos apsaugos ministerijai dėl galimai netinkamų kalinimo sąlygų, 2022 m. balandžio 7 d. persiūstas NVSC nagrinėti pagal kompetenciją, 2022-05-12 NVSC atsakymas Nr. (10-124.80Mr)2-26717 Pareiškėjui, NVSC Vilniaus departamento 2022 m. balandžio 21 d. raštas Nr. (10-12 4.80)2-22886 Kalėjimų departamentui „Dėl skundo dalies persiuntimo nagrinėjimui pagal kompetenciją“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):
3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo

veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 12) subsidiarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu; 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

- *11 straipsnis. „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“* – „4. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui.“

6. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatu, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58 (redakcija, galiojusi 2019-01-05 - 2022-06-30):

8. Kalėjų departamentas, siekdamas jam nustatytą veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas:
„[...]“

8.28. Kalėjų departamento direktoriaus nustatyta tvarka organizuoja ir vykdo Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų centralizuotą materialinį ir techninį aprūpinimą [...];“

7. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatu, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugsėjo 18d. įsakymu Nr. V-1058:

10. Centras, siekdamas savo veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas:

10.2.1. vykdo asmens sveikatos priežiūros [...] policijos areštinių ir laisvės atėmimo vietų [...] valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę;

[...]

10.2.6. atsižvelgdamas į asmenų prašymus, pranešimus, skundus, vykdo visuomenės sveikatos saugos reglamentų (higienos normų), kurių kontrolė nėra pavesta kitiems viešojo administravimo subjektams, laikymosi kontrolę (valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę) pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytą kontroliuojamų sričių sąrašą;

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinamas ir - LVAT):

8.1. 2012 m. kovo 9 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A556-140/2012 pabrėžiama, kad įstatymo viršenybės principas yra vienas iš pagrindinių teisinės valstybės principų, be kita ko, taikomas ir įgyvendinant viešąjį administravimą. *Įstatymo viršenybės principas* reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti Viešojo administravimo įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja reikalavimą, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2010 m. kovo 22 d., 2013 m. balandžio 2 d. ir kt. nutarimai).

Viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų. Šį imperatyvą įtvirtina *nepiktnaudžiavimo valdžia principas*;

8.2. 2013 m. gruodžio 27 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A520-2141/2013 nurodė, kad valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Kiekvienas viešojo administravimo subjektas veiklą vykdo teisės aktais nustatytos kompetencijos ribose.

Tyrimo išvados

9. Skunde Pareiškėjas rašo, kad kreipėsi į Sveikatos apsaugos ministeriją su 2022-04-04 skundu dėl laikymo sąlygų Vilniaus pataisos namuose, kuri jį persiuntė nagrinėti NVSC. NVSC, išnagrinėjęs Pareiškėjo skundą, į dalį skundo pateikė atsakymą, o dalį skundo persiuntė nagrinėti Kalėjimų departamentui. Pareiškėjas nesutinka su NVSC sprendimu dalį skundo persiųsti nagrinėti KD, mano, kad skundas pilna apimtimi turėjo būti išnagrinėtas NVSC.

10. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus ir prašymus, NVSC, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų. Kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis; kiekvienas viešojo administravimo subjektas veiklą vykdo teisės aktais nustatytos kompetencijos ribose. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį *kompetentingam viešojo administravimo subjektui* bei apie tai praneša asmeniui.

11. Iš Seimo kontrolierei pateiktų dokumentų nustatyta, kad 2022-04-07 NVSC gavo iš Sveikatos apsaugos ministerijos persiūtą 2022-04-04 Pareiškėjo skundą nagrinėti pagal kompetenciją. NVSC, išnagrinėjęs gautą Pareiškėjo skundą, skundo dalį dėl dieninio, naktinio apšvietimo įrenginių, dušo ir tualetų patalpų, 17 kameros lango, gulto būklės persiuntė 2022-04-21 raštu Nr. (10-12 4.80)2-22886 Kalėjimų departamentui nagrinėti ir atsakyti Pareiškėjui pagal kompetenciją. Į likusią skundo dalį, kurios nagrinėjimas priklausė NVSC kompetencijai, 2022-05-12 atsakymu Nr. (10-124.80Mr)2-26717, pateikė Pareiškėjui informaciją, kas buvo patikrinta, kokie pažeidimai nustatyti 2022 m. balandžio 28 d. Vilniaus pataisos namų patikrinimo metu.

12. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo, nurodydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu (turi remtis įstatymu ir atitikti jo reikalavimus), viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją, pripažįstami neteisėtais.

Pagal VAI nustatytą teisinį reglamentavimą, viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų.

Kalėjimų departamentas, pagal jam teisės aktais priskirtas funkcijas, įgaliotas prižiūrėti pavaldžių įstaigų centralizuotą materialinį ir techninį aprūpinimą. Įvertinus Pareiškėjo skunde keliamus klausimus ir nustačius, kad dalis jų (dėl dieninio, naktinio apšvietimo įrenginių, dušo ir tualetų patalpų, kameros lango, gulto būklės) nepriskirti NVSC kompetencijai bei siekiant, kad

atitinkami pareiškėjo skunde nurodyti klausimai būtų išnagrinėti kompetentingo viešojo administravimo subjekto, skundo dalis NVSC Vilniaus departamento buvo pagrįstai persiūsta Kalėjimų departamentui.

Pagal VAI nustatytą reglamentavimą, jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiūčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui bei apie tai praneša asmeniui.

Atkreiptinas NVSC pareigūnų dėmesys į tai, kad Pareiškėjo skundo dalis KD buvo persiūsta praleidus 5 darbo dienų terminą (Pareiškėjo skundas NVSC gautas 2022-04-07, skundo dalis persiūsta nagrinėti KD - 2022-04-21). Seimo kontrolierė vertina, kad nors šis 5 darbo dienų terminas yra procedūrinis, tiesiogiai nesukėlęs Pareiškėjo teisių pažeidimo ir todėl laikytinas mažareikšmiu, NVSC turėtų atkreipti į tai dėmesį ir laikytis teisės aktuose nustatytų terminų, reglamentuojančių skundų ar prašymų persiuntimą kompetentingam subjektui.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad NVSC, persiūsdama Kalėjimų departamentui Pareiškėjo skundo dalį, elgėsi tinkamai, todėl Pareiškėjo Skundas dėl NVSC pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus kreipimąsi, dalį jo persiunčiant nagrinėti Kalėjimų departamentui, **atmestinas**.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

12. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundą dėl Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus kreipimąsi, dalį jo persiunčiant nagrinėti Kalėjimų departamentui, **atmesti**.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos direktorei** rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų prašymai ir skundai, kuriuos pagal kompetenciją turi nagrinėti kiti viešojo administravimo subjektai, būtų persiunčiami laikantis VAI nustatytų terminų.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė